

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Department of Energy and Technology

Spola inte kretsloppet

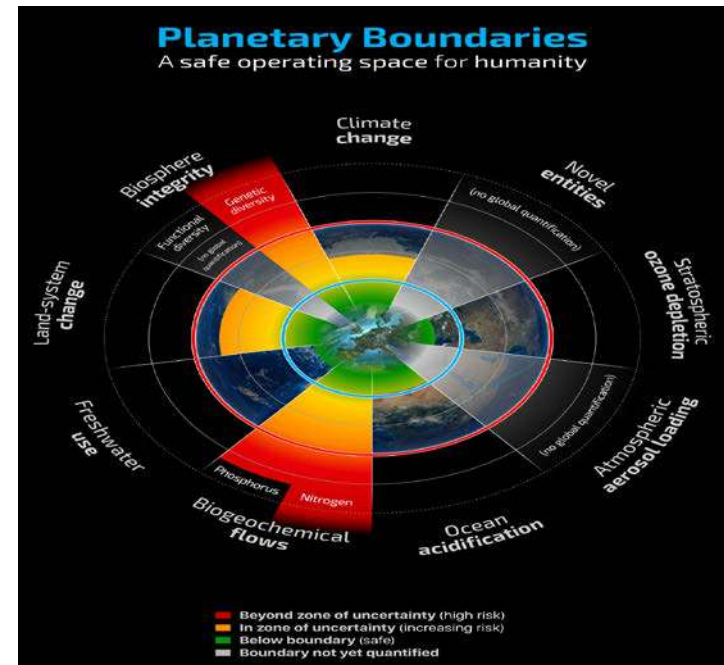
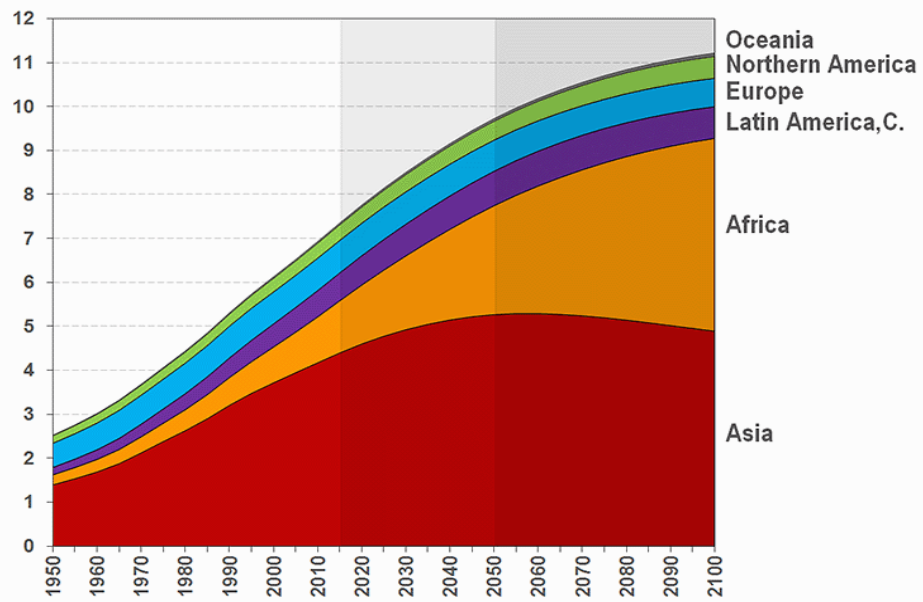
Bättre hantering av resurser i avlopp

Annika Nordin, annika.c.nordin@slu.se

Cecilia Lalander, cecilia.lalander@slu.se

Framtida utmaningar

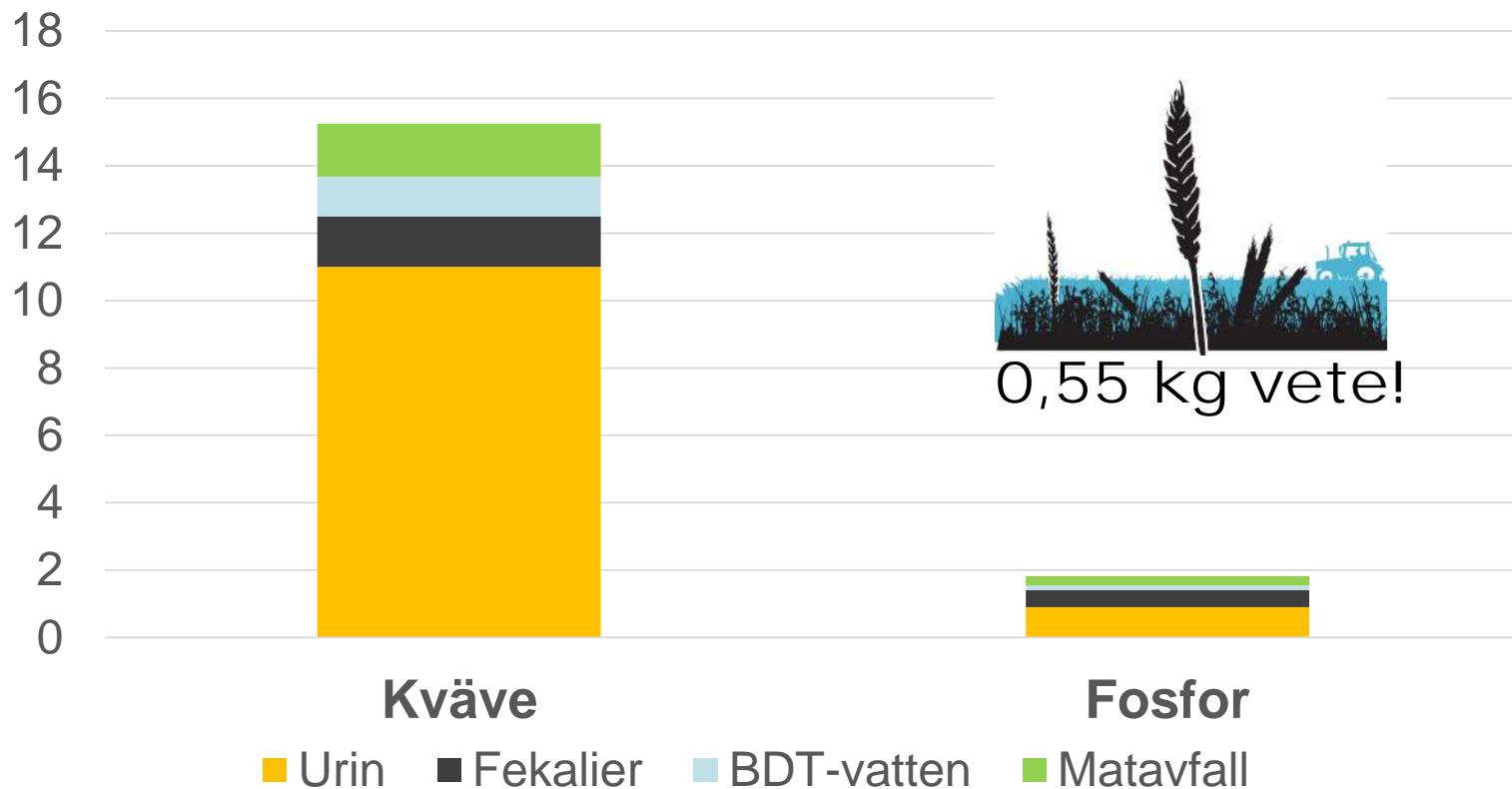
70% mer mat
behöver produceras
till 2050 (FAO, 2009)

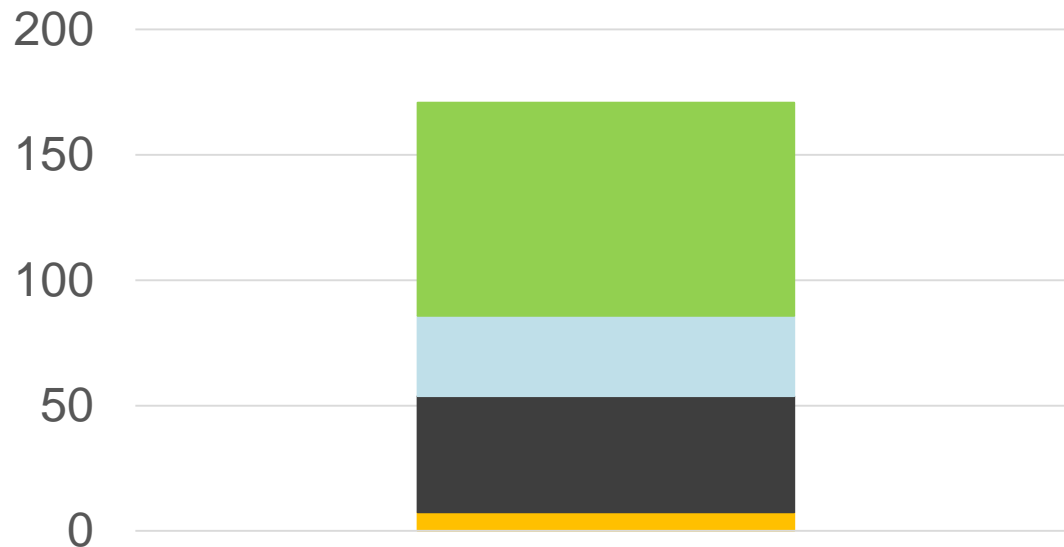
50% minskning av
mineralgödsel
(Steffen et al. 2015)

Växtnäring från hushåll (g per person och dag)

Organisk material från hushåll (g per person och dag)

Organiskt material

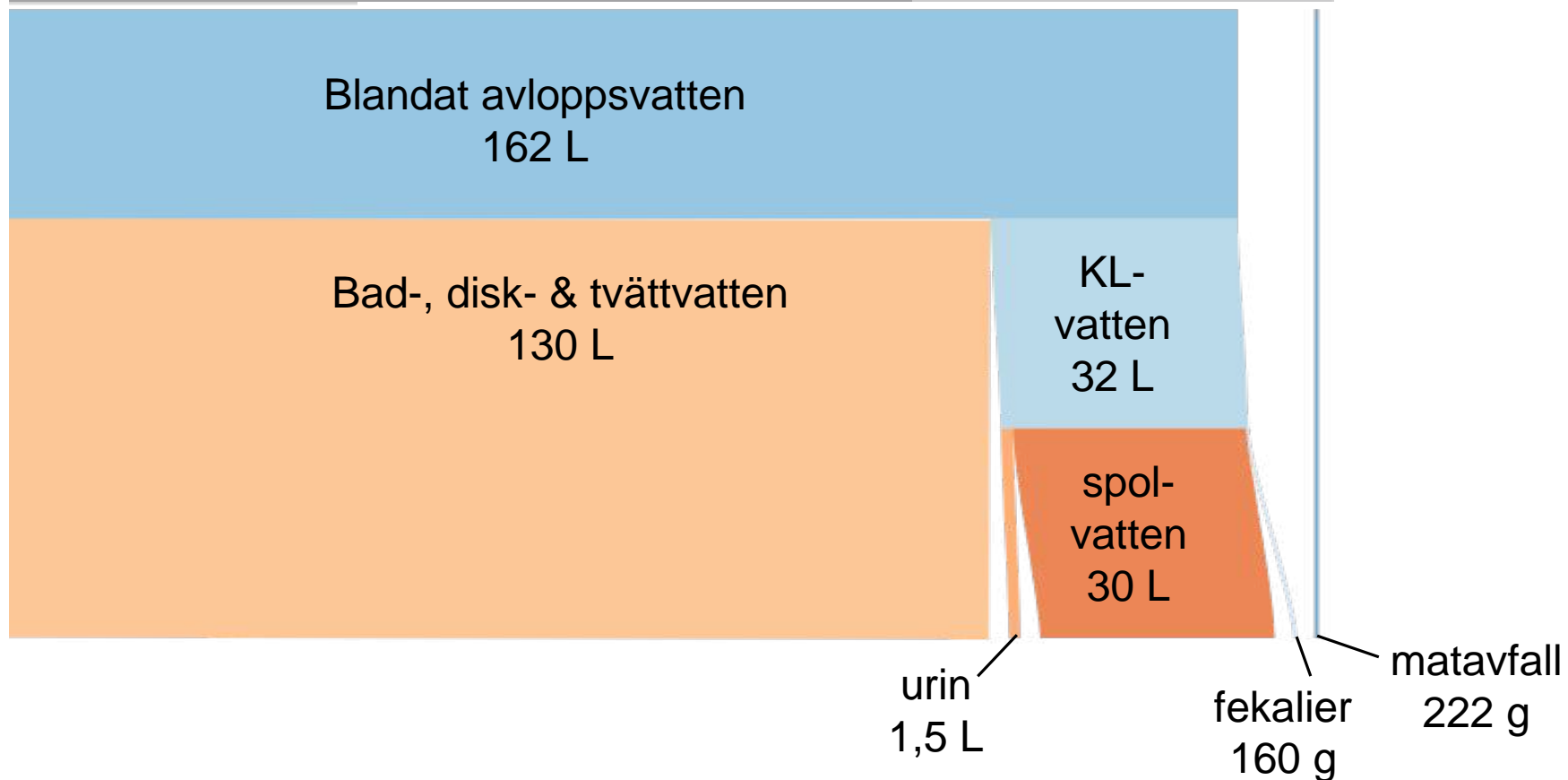
■ Urin ■ Fekalier ■ BDT-vatten ■ Matavfall

- **Jordförbättring**
- **Biogas**
- **Protein**

Vatten som transportmedel (per person och dag)

50% ytvatten,
25% konstgjort infiltration
25% grundvatten

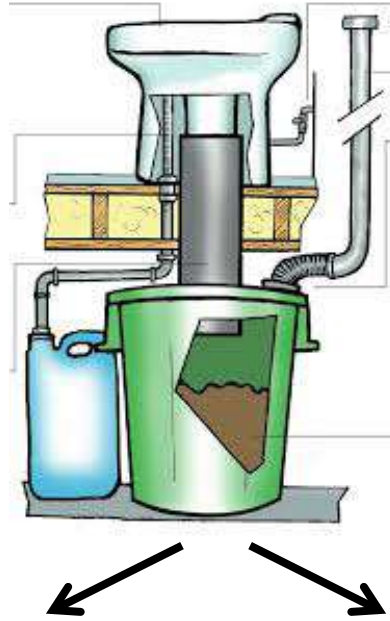

Klosettvatten- & urinsortering vs konventionell rening

- **Ökad återföring** N, P, K, S etc. & mullämnen
- **Sparad primärenergi** (-26%, -41%)
- **Minskade växthusgaser** (-38%, -25%)
- **Minskad övergödning** (-29%, -26%)

Hur ska detta göras?

Två olika tillvägagångssätt

1. Behandla på plats

2. Centraliserad behandling

Återvinning inget nytt!

- Pudrett – kalkbehandlad latrin
- Lantbrukare betalade för gödslen

- Vid införande av WC
  - Krav på behandling
  - Krav på att ej använda ledningsvatten

Vilka källsorterande system används idag?

Urinsortering

- + Stor andel av näringen
- + Minskad vattenförbrukning
- + Enkel teknik
- + Hygieniserat
- ? Acceptans för toaletten

Klosettvattnensortering

- + Stor andel av näringen
- Utspätt om inte....
- ? ...vakuumtoalett
- Vidare hygienisering (urea, våtkompost, rötning)

Uddevalla modellen – gårdsbaserad hygienisering

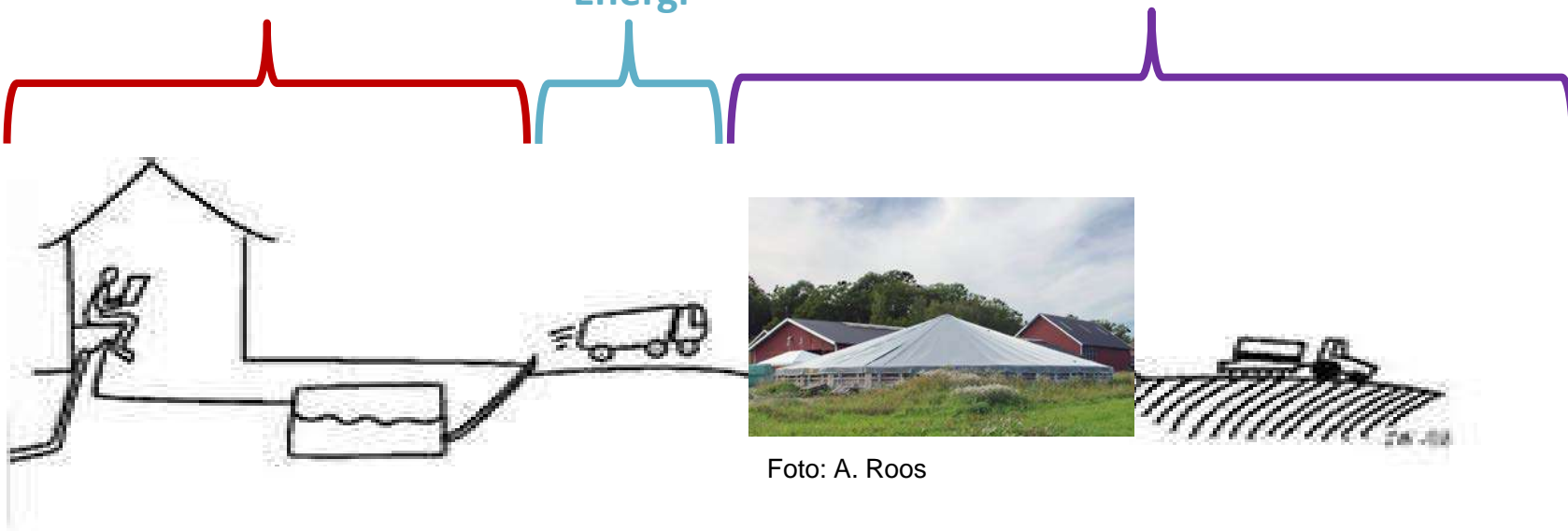
Minskade transporter – sparar 55 kr/m³

Ersättning till lantbrukare 60 kr/m³ (ARV avgift 128 kr/m³)

Urea 40 kr/m³
Privat

**Uddevalla
Energi**

Lantbrukare
(avtal för drift och ersättning (kr/m³))

(Picture: Jan Wijkmark)

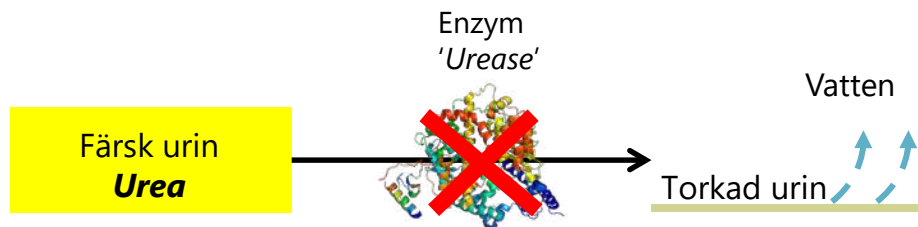
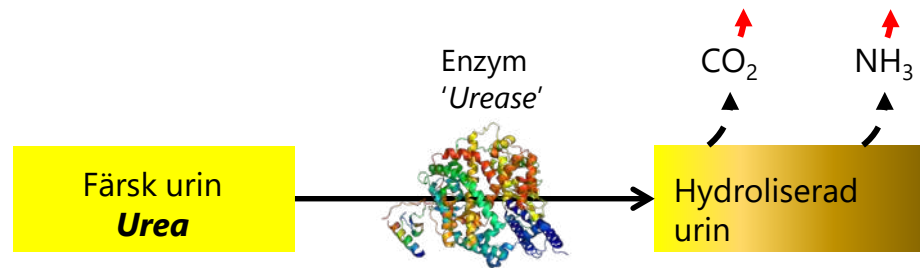
Visioner för framtiden

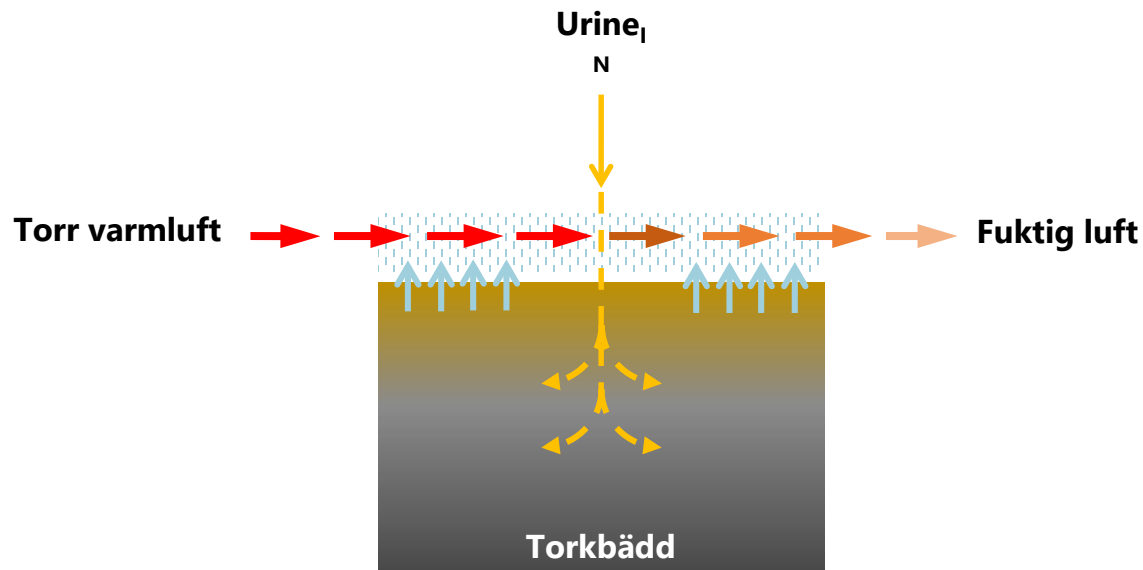
- Minimera förorening (process och produkt)
- Energieffektiva system
- Värdefulla slutprodukter
  - koncentrerade
  - rena
  - användbara
- Hög servicenivå oavsett system

Urintorkning

Alkalisk stabilisering av urinen

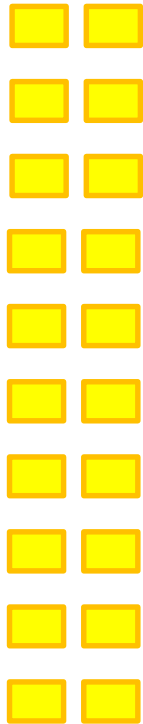
Torkningshastighet
10-100 l dag⁻¹m⁻²

Urin

25 kg

0.6% N

Torkad urin

1 kg

>15% N

95%

VOLYMREDUKTION

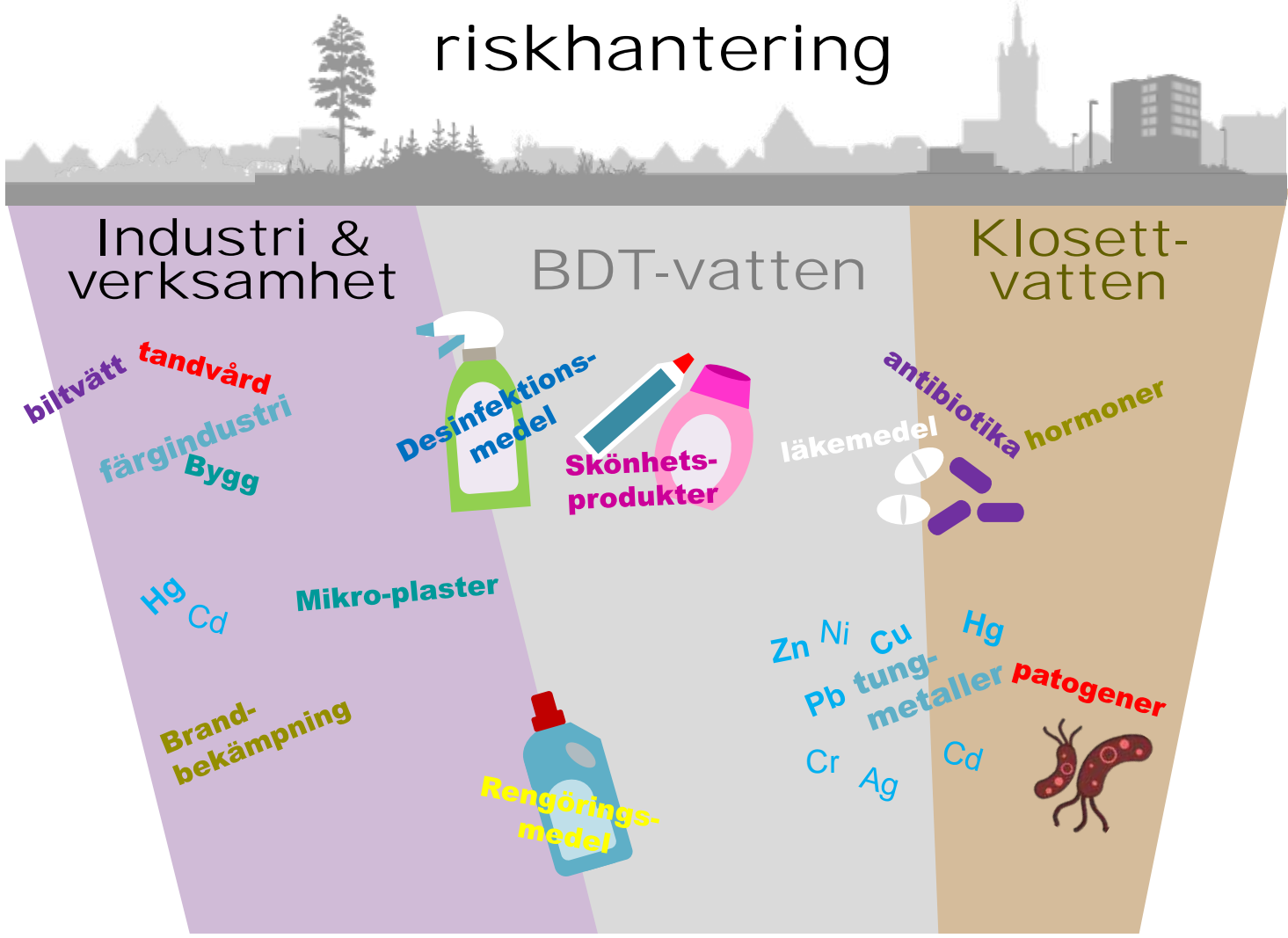

25 X

KONCENTRERING AV KVÄVE

Bättre resurs- och riskhantering

Risker i perspektiv

Patogener

- Även i djurgödsel
- ARV liten reduktion

Läkemedelsrester

- Liten nedbrytning och störst påverkan i akvatisk miljö

Hormoner

Vatten vårt viktigaste livsmedel!

Klosettvatten 40 ton/ha (132 kg N/ha)*

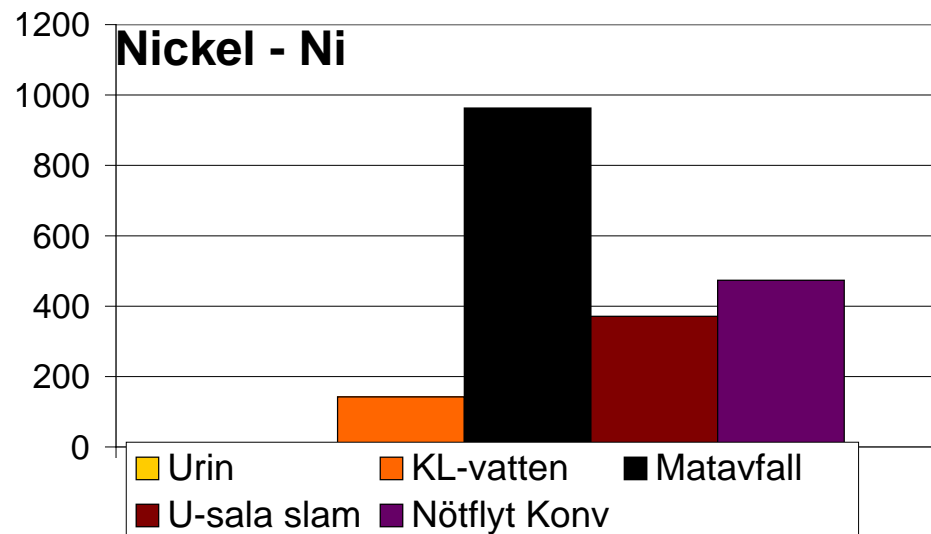
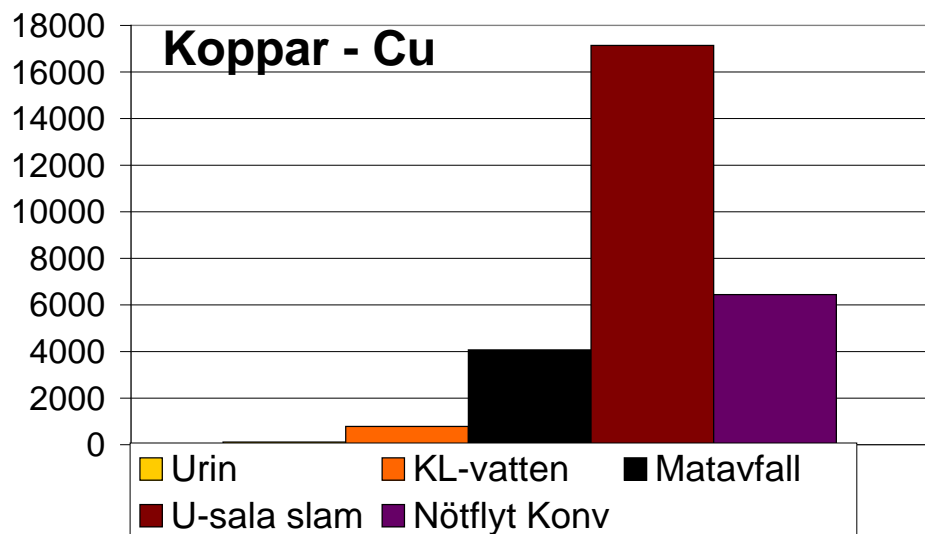
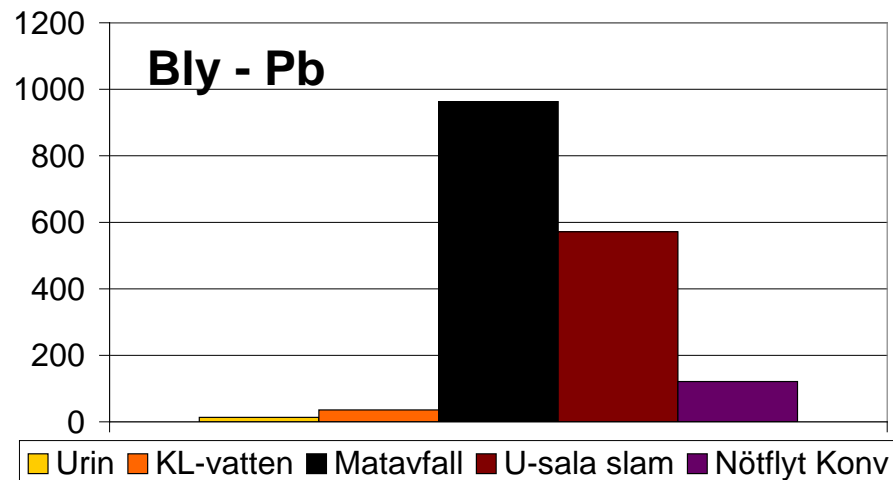
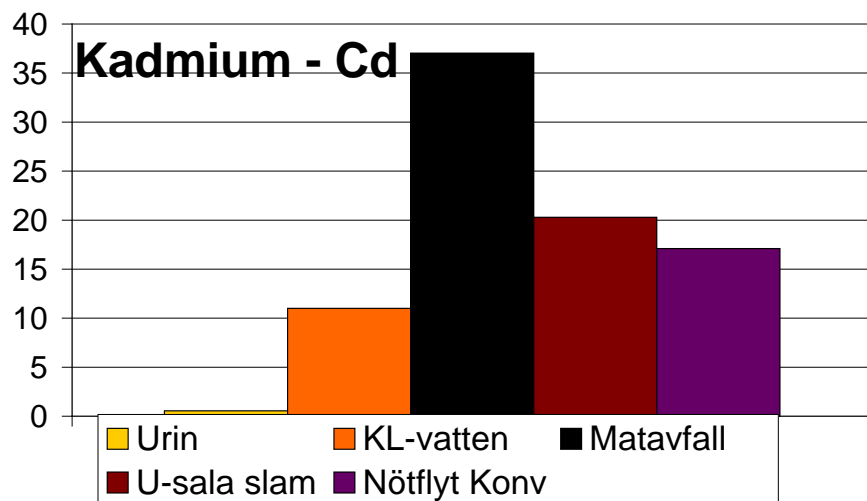
- Furosemide 2,5 g/ha: 99 000 år för terapeutisk dygnsdos från morötter
- Amlodipine 1,1 g/ha
- Andra läkemedel < 1 g

▪ Bekämpningsmedel konventionell odling

- potatis 3870 g /ha
- Medelvärde grödor 1580 g/ha

*Leven et al. 2016. Läkemedel i klosettvatten och latrin. JTI-rapport 54)

Föroreningar i avfall - tungmetaller (mg/kg P)

Mask-, och fluglarvskompostering

- Biologisk behandling av den fasta fraktionen
- Sönderdelning av materiet → syresätter den mikrobiella nedbrytningsprocessen

Eisenia foetida

Photo: Rob Hille

Hermetia illucens

Photo: Sam Blyth

Maskkompostering

- Bryter ned materialet 50 -70 %
  - Sker vid ytan (översta 10 cm)
- Omvandling material till maskbiomassa 10%
- Känslig process
  - Höga halter ammoniak
  - Plötsliga förändringar i pH
  - Höga temperaturer
- Hela livscykeln i materialet
  - Dubblerar sitt antal på 3 mån

Photo: Björn Vinnerås

Fluglarvskompostering

- Bryter ned materialet 50 - 85 %
- Omvandling material till larvbiomassa >20 %
- Materialhöjden begränsade då larverna måste kunna andas
  - Satssystem som byggs på höjden

Produkter

■ Protein

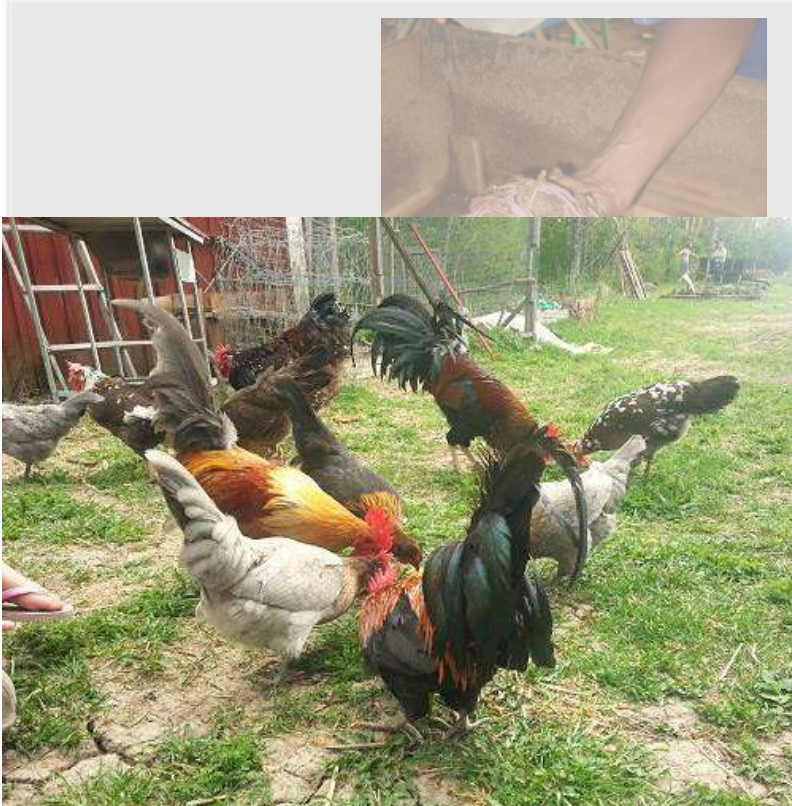

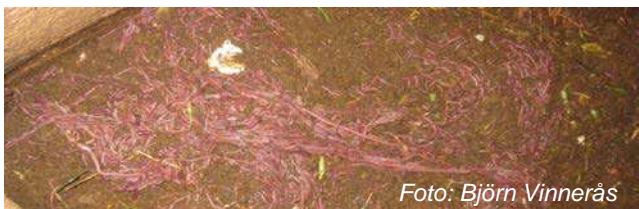
Foto: Sam Blyth

■ Kompost

Foto: Bram Dortmans

Val av system

Enkel uppstart

Komplex uppstart

Hela livscykeln i materialet

Flugodling separerat från behandling

Låg arbetsintensitet

Arbetsintensivare

Lägre avkastning

Högre avkastning

Lokal behandling

**Centraliserad
behandling**

Lokal behandling

Urinsorterande maskkomposteringstoalett

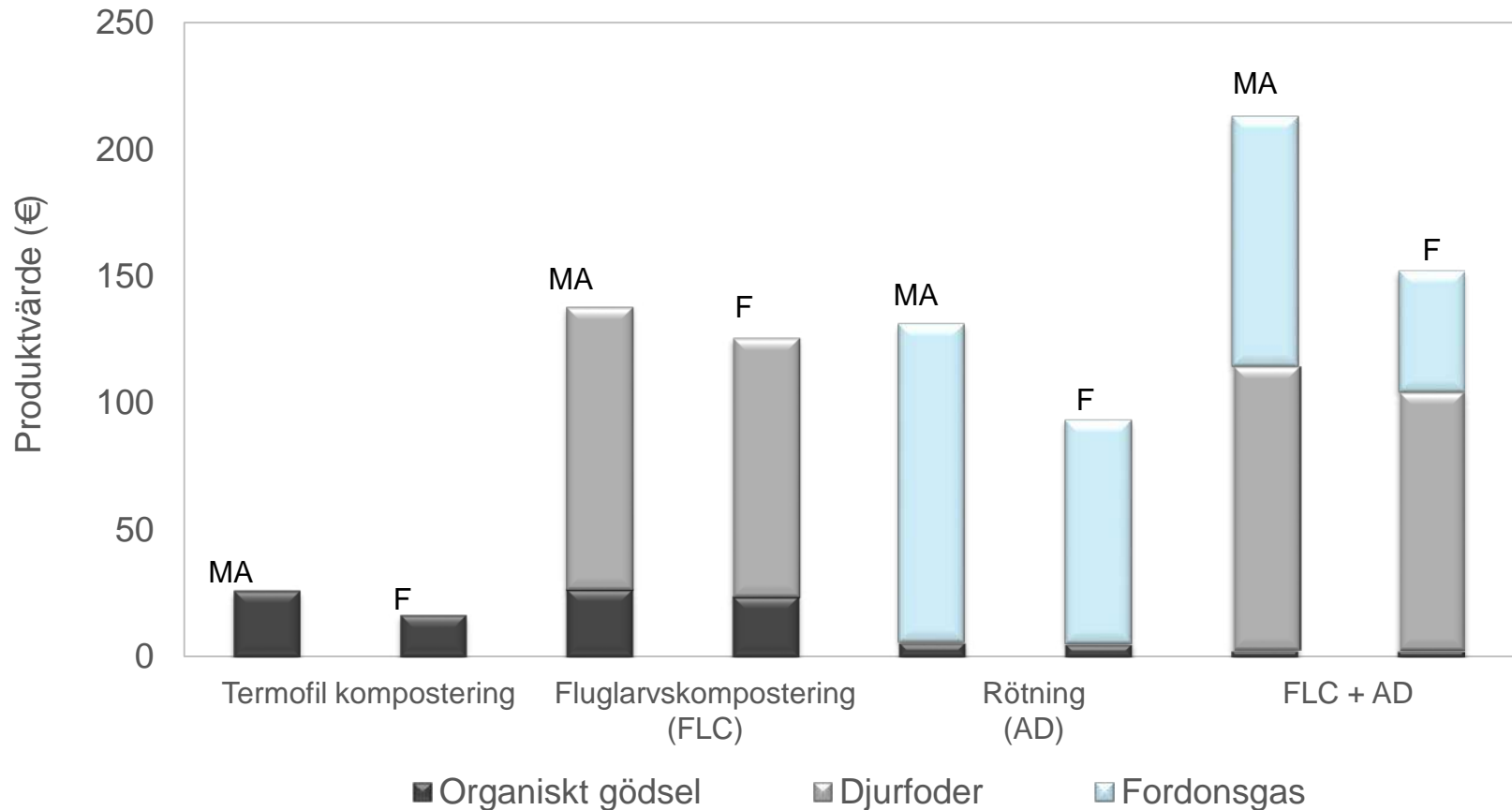
Centraliserat system

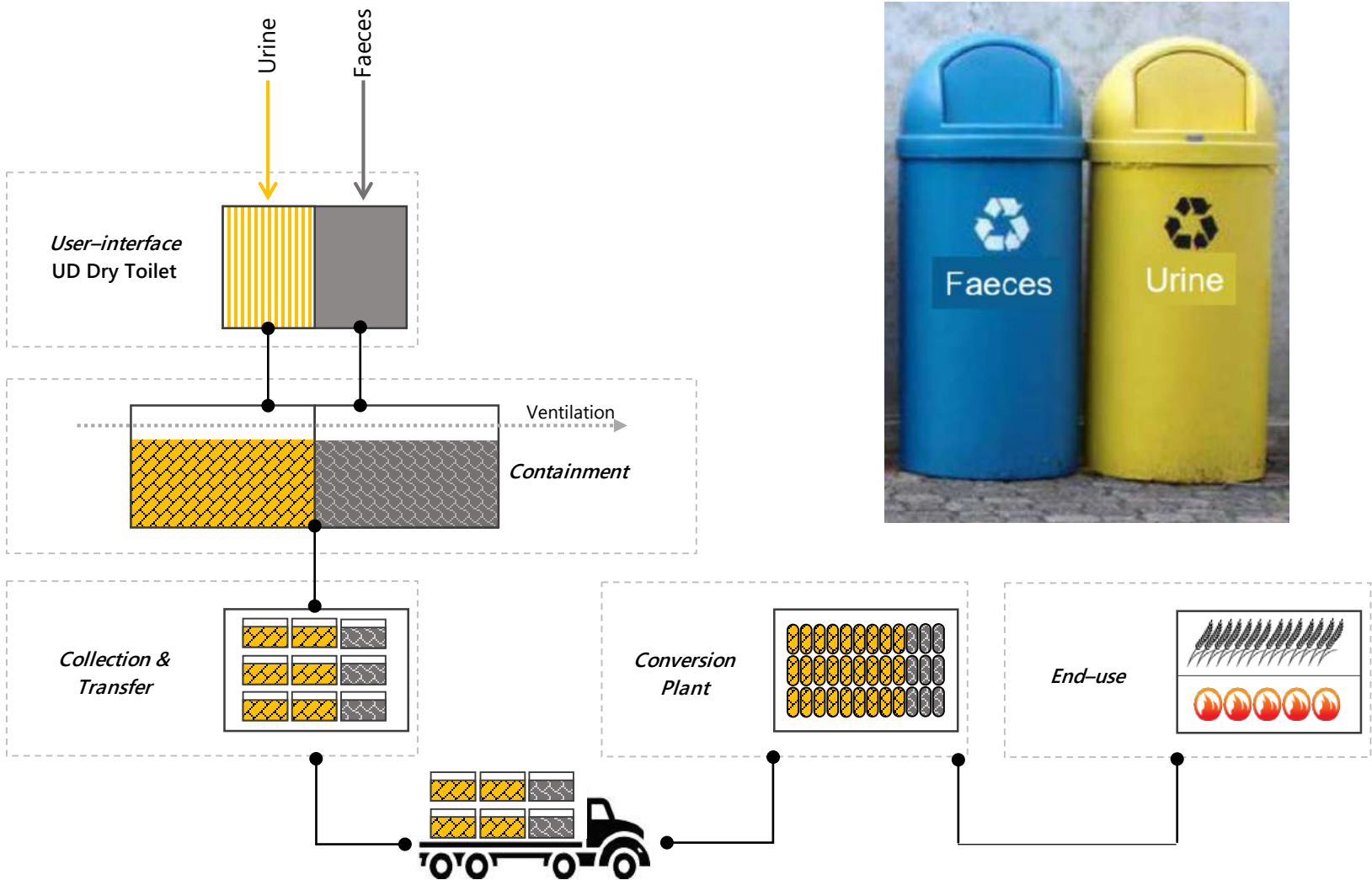
Pilotsystem i Eskilstuna

Produktvärde på nyttigheter som kan utvinnas

Vid behandling av 1000 kg matavfall (MA) och fekalier (F)

Frågor?

Annika Nordin & Cecilia
Lalander

[Kretsloppsteknik,](#)

Institutionen för energi och
teknik

annika.c.nordin@slu.se

cecilia.lalander@slu.se

Besök vår blogg:

<http://blogg.slu.se/kretsloppsteknik/>

